

קונטרס

בנין יעקב

פרשת וישב

אמרים יקרים מפנינים ונפלאים
לעורך הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספרים

שנת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

פרשת וישב

כל מה דעביד רחמנא למב עביד

נזק שתכליתו טובה אינו נזק

בפרשתן (בראשית לו יד) "ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשבני דבר" וגו'. והקשו המפרשים דהרי קימ"ל (פסחים ח:): 'שלוחי מצוה אינן ניזוקין' ואם כן האך קרה כדבר הזה שלעבד נמכר יוסף, ובאור החיים הק' תירץ ביסוד נורא וז"ל: יש לומר שזנזק שתכליתו הטבה ומעלה גדולה אינו חשוב נזק.

והוא על פי המובא בגמרא (שם ג) אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב. כי לעתיד לבוא יתגלה לנו שכל היסורין והתלאות שעברו עלינו בשנות גלותינו היו רק לטובתינו ולהטיב לנו באחריתנו^[א].

(א) וראה שם בצל"ח שמביא ביאור נפלא ממה ששמע בילדותו מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוהר"ר אפרים רישר זצלה"ה מגיד דק"ק בראד, פירוש המאמר הזה: דכתיב (ישעיה יב, א) 'אודך כי אנפת בי', לפי שמעליון לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפילו הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לזכך אותו ולהכניע יצה"ר ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה,

יאמין שהכל לטובה אף אם נראה ח"ו להיפך

ודבר זה הוא מיסודי היהדות, שיאמין האדם שהכל לטובה, ואף כשח"ו באים עליו יסורין ידע נאמנה שכל הצער והיסורין הבאין על האדם אינם אלא כדי שעל ידי זה יגיע לתכלית נרצה וטובה, כדוגמת הרופא החותך בבשר החי ופותח פי המכה, שבוודאי אין כוונתו בתכלית שתהיה המכה פתוחה והאיש ההוא יסבול צער ח"ו, אלא אדרבא ע"י פעולת הרופא יבוא ישעותו ויקל צערו, ופשוט הדבר שאף בשעה שסובל יסורים אלו לא יקפיד על הרופא המכאיבו, אלא אדרבא יכיר לו טובה על שדואג ומתעסק ברפואתו.

וקל וחומר בן בנו של קל וחומר אצל רופא כל בשר מלך מלכי המלכים האב הרחמן, צריך משנה זהירות שלא יבעוט ח"ו ביסורין, אלא יחזק את עצמו ויאמין שהכל הוא מהאב הרחמן, שרחמיו מרובין עלינו, ואין שייך להשיג בעיני שכלינו את גודל רחמי הקב"ה על בניו, וכל הצער והיסורין הם אך ורק לטובתו, ואף שלפעמים נסתר מעינינו לראות הטוב, צריך להאמין שהכל חסד ורחמים, וכמאמר הכתוב (איכה ג, לה) "מפי עליון לא תצא הרעות". וירגיל את עצמו שיהיה שגור על לשונו לומר על כל המוצא אותו: 'גם זו לטובה, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד' [ב].

וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנוכח לזה במהרה, נאמר ביום ההוא 'אודך כי אנפת בי', שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקדוש ברוך הוא לפי שעה להטיבו באחריתו.

וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירוש שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב.

(ב) וכה דברי הרה"ק רבי שמואל קאייידנאוור ז"ע בספרו קב הישר (פרק לו): שאין לאדם לדחוק את השעה כלל, ויבטח בה' שאין מקפח שכר כל בריה, ואם לא זכה להיות בהרחבה בעולם הזה בלי דאגה, בוודאי שכרו כפול ומכופל בעולם הבא, וכל מי שהוא שמח בחלקו מה שחנן ה' אותו אם רב אם מעט, ואל יהיה לבו דואג עבור פרנסה שהוא

מחויבין להאמין שהכל הוא לטובה מאת השי"ת

ובמנו שכתב האוהב ישראל (פרשת ויבא ר"ה וידבר): שכאשר בא אל האדם איזה סיבה לא טובה וצרה ודחקות ח"ו, הכל הוא לטוב לו, אך טוביה גנוז בגוויה, וכל איש מזרע ישראל מחויב להאמין בזה שהכל הוא לטובתו מאת השי"ת, אשר דרכו להיטיב לבראיו ובפרט לזרע ישראל עם סגולתו, אך כעת הזאת עדיין לא נתגלה הטובה והחסד ההוא, והוא טמיר וגנוז מחמת שהאיש הלזה אינו ראוי לטוב זה, וכאשר יגיע האדם לשכל ואמונה כזו בלב שלם, אז היה יכול להמתיק מעליו הדינין באמונה השלימה כזו, והיה מבין ומביט וצופה את הטוב והחסד אשר עשה אתו הבורא ית' וית' בזה.

לחיות בבחינת מעין עוה"ב אף בעוה"ז

ואכן זו היא דרכם של עובדי השם, אשר אף בעולם הזה השפל והמגושם, השיגו אורחות חיים מעין השגה שלעתיד לבוא, וחיים הם כבר עכשיו בהתעלות ובהסתכלות נכונה על הבריאה, ואף אם יארע להם איזה צער ועגמת נפש, מקבלים

בקימוץ ומכל שכן שלא יקרא תגר ח"ו אחר מדותיו של הקב"ה, ולא להראות כעס או רוגז בשביל זה עם אנשים, כי זהו בועט נגד השם יתברך.

רק ישים אל לבו כי כל הדוחק והעניות הוא כפרה וסליחה לחטאיו ופשעיו, וכל הדוחק את השעה השעה דוחקת לו, כי זהו החסד של הקב"ה שמשלם לו בעולם הזה שכר העבירה. כי הרבה רשעים צועקים בגיהנם הלואי היינו עניים ודלים בעולם הזה, והלואי היינו סובלים יסורים בעולם הזה לכפרת עוונותינו. ואומרים הרשעים שרוב הטובה ושרירות הממוזן שהיה לנו הוא ענין רע שעכשיו אנחנו במצודה רעה בגיהנם.

על כן ישים כל אדם בכל יום אל לבו אף שאין כל העיתים שווים, צריך לומר יכל מה דעביד רחמנא הוא לטב.

ועל אחת כמה וכמה אם נתן ה' עושר לאחד והשפעה טובה, שיתנהג בצדק וביושר, ולבן רק וידו פתוחה, להעניק להאביונים ועניים, מברכת ה' אשר בידך אותו.

זאת בשמחה ובאמונה איתנה שבוודאי הוא לטובה, ואפילו שעדיין לא זכינו לראות את הטוב שבכל דבר, אך מאמינים הם שמפי עליון לא תצא הרעות, ותמיד רגיל על לשונם לומר 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, וגם זו לטובה', ובעלי מדרגה זו זוכים לחיות כאן בעולם הזה בבחינה עילאה של מעין עולם הבא שכולו טוב, ומדרך הטוב להטיב.

ובמאמר החכם 'איני רוצה להבין דרכי הנהגת השי"ת בעולמו, כי אז יחסר לי מדת האמונה', כלומר כי ענין האמונה היא דייקא כאשר נסתר ממנו דרכי ה' ואף על פי כן מאמין שהכל לטובה, אך לא כן אם ידע האדם ויבין כל הסיבות של המסבב כל הסיבות, הרי בטל ממנו מדת האמונה, כי הרי רואה בחוש שהשי"ת מנהיג את כל הבריאה, אמנם עיקר האמונה היא כאשר נעלם מעיניו הנהגת הבורא, ונראה לו בעיני בשר שבא לו איזה צער ויסורין, ואף על פי כן מאמין שהכל לטובה, זו היא שלימות מידת האמונה.

תכלית הגלות כדי להטיב לנו באחריתינו

ובן הוא בענין הגלות והגאולה שאף על פי שעדיין שרויים אנו בחושך בין האומות, ובעוונותינו ועון אבותינו חרבה עירנו ושמם בית מקדשינו וניטל כבוד מבית חיינו, ואין לנו לא כהן ולא נביא ולא כהן גדול שיכפר בעדינו, מכל מקום מאמינים אנו בני מאמינים שהכל לטובתינו להטיב לנו באחרית הימים, ואף הנזק שבתוך הגלות אינו נקרא נזק כלל, כי תכליתה לטובה וכדברי האור החיים הק' הנ"ל. ובמהרה יאיר אור חדש על ציון ויקבץ נדחינו.

האיך ידע האדם אם הוא מצד הקדושה או להיפך ה"י

תמר ואשת פוטיפר לשם שמים נתכוונו

"ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סרים פרעה" (בראשית לט א) כתב רש"י והוא מהמדרש (בראשית רבה ה ב) מפני מה הסמיך מעשה אשתו של פוטיפר למעשה תמר, לומר לך מה זו לשם שמים אף זו לשם שמים, שראתה באצטרולוגין שלה שעתידיה להעמיד בנים ממנו ואינה יודעת אם ממנה אם מבתה.

והנה יש להתבונן בזה טובא, דאם אכן שניהם לשם שמים נתכוונו, אם כן מדוע תמר נזכרת לטובה לדורי דורות, ואף זכתה שממנה תצא חוטר גזע מלכות בית דוד, ולעומת זאת אשת פוטיפר רשומה בתורה לשמצה לדראון עולם, והלוא שניהם נתכוונו לשם ה'.

המכוון לשם ה' כאשר יעכבוהו מן השמים מכניע את עצמו

אמנם הענין הוא שבכל דבר שבקדושה אף אם נראה לו שכוונתו לשם שמים, יתכן שמטעה את עצמו וכבוד עצמו הוא דורש להשיג מבוקשו, ומעטפו באיצטלא של כבוד שמים. אמנם בזאת יבחן דרכיו, כאשר יבוא לידו עיכובים ומניעות ולא יוכל להשיג מבוקשו, אזי אם יתעקש בכל כוחו אף אם יגרם הפסד וצער לאחרים, זהו סימן והוכחה שכבוד עצמו דרש וכלל לא כיוון לשם שמים, ועל כן אשת פוטיפר אף שראתה שמן השמים מעכבים על ידה, ולא תוכל להשיג תשוקתה, לא הסכימה לעצור מעשיה ולוותר על רצונה, עד שבסוף אף הביאה לכך שאסרו את יוסף בבית האסורים.

מה שאין בן תמר על אף גודל השתוקקותה בכל לבה להעמיד את מלכות בית דוד, מכל מקום כאשר היה חשש שיהודה יבוא לידי בזיון, הסכימה להפיל עצמה לכבשן האש ולוותר על כל רצונה ותשוקתה, זו היא ההוכחה שאכן לשם שמים נתכוונה, ואכן ראויה שתזכר לטובה לדורות עולם.

מנין ידע יוסף הצדיק להכריע שזה בא מצד היצה"ר

עוד יש לבאר בזה, דהנה לכאורה אם אשת פוטיפר ראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנו, הרי שבוודאי גם יוסף הצדיק ברוח קדשו ראה וידע כל זאת, ובלי שום ספק שהשטן העמיד לפניו ק"ג טעמים וסברות מוכחות שאין בדבר שום צד חטא, ואדרבא יש בזה רצון השי"ת, ומנין אכן ידע יוסף להכריע בנסיון גדול כזה אם היא מצד הטוב או להיפך, ומנא ליה לומר בוודאות "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים", מהיכן ידע כל כך בבירור שאכן יש בה חטא.

הדרך להבחין בין מצוה לעבירה

ובספר שפתי צדיק (בפרשתן ד"ה ויהי כדברה) מביא על כך תירוץ נפלא מזקינו הקדוש בעל החידושי הרי"ם זיע"א שאמר בשם הרה"ק רבי ברוך ממעזבו זיע"א, והוא כלל גדול לכל הבאים במלחמת היצר לדעת את המעשה אשר יעשון, ושלא יפתנו היצר ויראה לו על עבירה שהיא מצוה, וכה דבריו: דהנה בוודאי היו ליוסף הצדיק באותה מעשה דמיונות שזהו רצון השי"ת, וכל זה היה כדי להגדיל לו את הנסיון, ואכן היה לו ספק אולי היצר הטוב מסיתו לזה ואין זה כלל עבירה.

אמנם כיון שראה שהיצר בא אליו שוב ושוב ואינו מרפהו, וכלשון הכתוב "ויהי כדברה אל-יוסף יום יום", וכמבואר במדרש (תנחומא וישב ח) שדיברה אליו שנים עשר חודש מידי יום ביומו, כמו שכתוב (אסתר ג ז) "מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר". אז הבין שאין זה מצד הקדושה, כי דרכו של היצר הטוב להציע

לאדם מעשה טוב רק פעם אחת, ואינו מטרידו יותר, משא"כ היצר הרע, זה דרכו כל הימים לפתות את האדם ולפגוע בו פעם אחר פעם, ולא יניחו עד אשר ישמע בקולו, ובראות יוסף הצדיק שהיצר מפתהו שוב ושוב ואינו מרפה, בזה ידע בבירור שעבירה הוא ואינה מצד הקדושה, על כן "וינס ויצא החוצה"^[א].

המרבה בפיתויים שיקנו סחורתו סימן שבידו סחורה רעה

ומעם הדבר שהיצר הטוב בא רק פעם אחת, והיצר הרע 'לא ינוח ולא ישקוט עד אשר מביאנו אל תאות העולם השפל הזה ואל הבליו'. [כלשון הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע בתפילתו שקודם התפילה], מבואר בהרחבה בספר ערבי נחל (שלה דרוש א) על דרך משל, כי מי שיש לו סחורה רעה מאד הוא מוכרח לפתות בני אדם בפיתויים רבים ועצומים וטרחות גדולות שיקנוה, מה שאין כן מי שיש בידו סחורה טובה אינו מדבר הרבה כלל עם הלוקחים, רק מודיעם שיש לו סחורה טובה, השומע ישמע, ואם לא ימכרנו כאן ימצא לקוחות במקום אחר.

כך הוא ענין היצר טוב שכיון שמוכר סחורה משובחת ויקרה, אינו רק מכנים מחשבה טובה והרהור תשובה בלב האדם והולך לו, מה שאין כן היצר הרע שמוכר סחורה שאין בה ממש, דרכו לעמול בכל כוחו ולא ינוח מלפתות ולרצות את האדם, ומכנים לו חשק להבלי עולם הזה. ולכן טבע האדם שהוא נוטה יותר

(ג) וז"ל השפתי צדיק: והי כדברה אל יוסף יום יום וגו'. מזקני הקדוש מו"ר ז"ל בשם רבי ר' ברוך ז"ל שכמו שאמרו חז"ל שנתכוונה לשם שמים שראתה באסטרונוגין שלה שעתידה להוליד בו, כן היה בוודאי ליוסף דמיונות שזהו רצון שמים, להגדיל הנסיון, והיה לו ספק אולי יצר טוב מסיתו לזה, ודרך יצר טוב להציע לאדם מעשה טוב פעם אחת, ודרך יצה"ר לפגוע בו פעם אחר פעם, לכך כדברה אליו יום יום אזי לא שמע שהכיר מי המסית.

לפיתויו של היצ"ר, אך החכם עיניו בראשו לשמוע את קולו העדין והאמיתי של יצר הטוב^[ד].

כי ממנו ניקח לעבוד את ה'

אמנם יוכל האדם ללמוד דרך עבודה מהיצר הרע, בבחינת 'כי ממנו נקח לעבוד את ה'', שאין היצר מתיאש מהאדם ואף אם דחאו מפניו ולא שמע לקולו רבות פעמים, אין הוא נרתע מלבוא אל האדם שוב ושוב. כמו כן צריך האדם להתחזק במצוות ה', ואף אם ניסה כמה פעמים ולא עלה בידו לקיימם כדבעי, לא ירפה ידיו כי בוודאי מן השמים יעזרוהו שבסוף ינצחו וישיג שאיפותיו.

(ד) ואלו דברי הערבי נחל: מה זה נחת רוח לפניו ומה רבותא יש בוה, כי מי פתי יסור מדרכי החיים להטות אל מות נתיבותיו, והגם שיש לו מסית ומדיח מכל מקום הא כנגדו יש לו יצר טוב העומד נגדו.

אלא כי מבואר בספרים שהיצר הרע הוא מפתה מאד בכל כחו, משא"כ היצר טוב אינו מפתה רק מעט, ולכן העבירה עושים בחשקות נמרץ משא"כ מצוה. וטעם הדבר, כי מי שיש לו סחורה רעה מאד הוא מוכרח לפתות בני אדם בפתויים רבים ועצומים וטרחות גדולות שיקנוה, משא"כ מי שיש בידו סחורה טובה אינו מדבר הרבה כלל עם הלוקחים, רק מודיעם שיש לו סחורה טובה, השומע ישמע, ואי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחרית. כך ענין היצר טוב שאינו רק מכניס מחשבה טובה והרהור תשובה בלב האדם, משא"כ היצר הרע עושה בכל כחו עד שמרבה לו חשק רב, ואם כן טבע האדם נוטה אחר היצר הרע וצריך הוא להלחם נגדו.

וזהו אמרו ז"ל (ברכות ה א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצר הרע, לומר שהוא יחזיק את היצר טוב שילחם נגד היצר הרע, ויעשה היצר טוב בכל כחו כמו שעושה היצר הרע, ואז ממילא יגבר כח היצר טוב, כי ודאי האדם ילך אחריו. ומשום הכי מגיע שכר טוב לצדיק עבור שהוצרך למלחמה, משא"כ אם היה היצר טוב והיצר הרע שוים לא היה מקום למלחמה, כי מדרך הטבע שני יועצים לאדם אחד יועצו לטובה וחיים ואחד להפכו, ודאי יסכים לדעת הראשון.

בספר מתוק מדבש [מהגה"צ רבי דניאל פריש זצ"ל] מסופר מעשה נפלא על הרב ר' דוד פייגלעס זצ"ל שהיה ידוע בצדקו ויראתו, מיקירי קהילות הקודש שבהונגריא שלפני המלחמה, והיה דרכו שבכל יום חמישי נהג לסבב על פתחי נדבים בעם, לאסוף מעות לצורכי שבת לנצרכים שבקהילה, פעם אחת עלה לבית אחד מעשירי העיר אך בשמוע הלה את מבוקשו ומטרת הצדקה, דחאו מאצלו בהפטירו 'שאיין הוא נוהג לתת צדקה למטרות כמין אלו', ר' דוד עזב את ביתו בידיים ריקניות והמשיך בדרכו במלאכת הקודש.

בשבוע שלאחריו ניסה ר' דוד שוב את מזלו אצל אותו הגביר, אך כמעשהו בראשונה ענה לעומתו שאינו מוכן לתת למטרה כזו, ר' דוד לא נרתע מדבריו, וכך בעזות דקדושה חזר שוב בשבוע הבאה, וכן נהג מידי שבוע ושבוע למשך עשרים שנה, המריח עצמו לעלות בבנין בת חמש קומות עד לבית הגביר, באמרו שאולי הפעם יתהפך לב האבן ויוזיל מכיסו לשמח לב העניים האומללים שבשכונה, אך בכל פעם שמע מהגביר אותו פומון.

ויהי היום כאשר ר' דוד כבר הזקין במקצת וכל פסיעה עלתה לו בטורח, אך בכל זאת לא וויתר על מנהגו היקר של מצות צדקה, ואף לא פסח על ביתו של אותו העשיר, והנה באחד מימי חמישי הבחין העשיר מבעד החלון שהגבאי צדקה הישיש מתקרב שוב ומתכוונן לעלות במדריגות ביתו, צעק אליו מלמעלה ואמר: למה לך לטרוח כל כך בחנם והרי איני נותן לך אף לא פרוטה שחוקה, ומה לך כי תתאמץ על לא דבר, המשך בדרכך וחבל על כוחותיך.

אך הישיש לא שת לדבריו ועלה במסירות כל גרם המדריגות הרבות, ובעמדו על פתח ביתו אמר לו ר' דוד להגביר: דע לך כי מאן דהו כבר הקדים אותך בטענה זו, וזה עתה כבר ניסה מישהו לשכנע אותי בטענה כמין זו, אך כמובן לא הסכמתי לדבריו. תמה הגביר ושאלו מי הוא זה שניסה כבר לעצור בידך מלבוא אל ביתי.

ענה ר' דוד במתק לשונו, הנה בעמדי בפתח ביתך בא אלי היצר הרע ובקש למנוע בעדי מלעלות לביתך בטענה מוצדקת שהרי בין כך לא יבוא ולא יצמח שום תועלת מכאן וחבל על זמנך היקר, ולמה אתה מתעקש שוב ושוב

בראותך שאין שום תקוה ותועלת במאמצך, אך אני עניתי לעומתו שהנהגה מוזרה זו למדתי מהיצר הרע בכבודו ובעצמו, דהנה זה שנים רבות שבא אלי היצר הרע מידי בוקר בכל יום מיום בקיץ ובחורף בקור ובחום, בעת שכבי על מיטתי, ואומר לי למה לך לקום כל כך מוקדם, והרי יש לך עוד זמן לנוח קצת ולאגור כח לעבודת היום, אך כמובן איננו שומע בקולו והגני דוחה אותו בקש, ועל אף שכבר שדחיתי אותו כל כך הרבה שנים הוא אינו נרתע וממשיך לבוא מידי יום ביומו, אמרתי לו ממך למדתי הדרך הזאת ולמה אתה רוצה למנוע בעדי לעשות כמעשך.

בשמוע הגביר הדברים האלו יוצאים מלב טהור, תפס את עומק המוסר ומיד פנה אל ר' דוד ואמר: עשה נא חישוב מדויק כמה שנים אתה כבר נוהג במנהג זה לעלות אל ביתי בכל שבוע, ועבור כל פעם שדפקת על דלתות ביתי תקבל מאה דולר.....

אם רגליו ממהרים לעשותו סימן שהוא מצד היצה"ר

עוד דרך מצינו בזה, והוא מובא בשם הגר"א מוילנא זיע"א, שאם האדם רוצה לבחון ולידע על איזה ענין אם מצוה לעשותו, או שהוא מצד היצר הרע, אזי אם רואה האדם שרגליו ואבריו ממהרים לעשות הענין בקלות יותר מדי, ומרגיש איזשהו רצון פנימי וגישמאק לעשותו, זהו סימן מובהק שהוא מעצת היצר שרוצה להטעותו, ובוודאי אין זה מצד הטוב, כי מצוות אינם באים להאדם בקלות ורצון כל כך, ועל מצוה צריך להתאמץ ולהתגבר.

ועל כן כשרואה שנפשו בוערת וזריזה לקיימה, יעצור קמעה ויבחון אם אכן זהו עצת היצר הטוב, כי איך יתכן שנפשו הבהמית ואבריו העצלים שיסודם מעפר, התעוררו פתאום בכזה זריזות יתירה, והרי טבע הגוף לדרוף אחרי תענוגיה ותאוותיה, ואין רגילה להודרו למילי דשמיא, אלא על כרחך הוכחה ברורה הוא שזה מצד היצר הרע שרוצה לתפסו במצודתו.

דבר שבקדושה באה רק ע"י יגיעה והתגברות

וידוע שבטרם הקים הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל את ישיבתו הרמה, הלך לשאול את פי רבו הגר"א זיע"א ולשמוע חוות דעתו על כך, ובפעם הראשונה שבא אליו לא השיב לו הגאון שום דבר בענין, ורק אחר עבור תקופה כאשר בא בשנית ליטול עצה על הקמת הישיבה, הסכים הגאון בידו ועודדו על כך.

שאלו ר' חיים: ילמדנו רבינו מאי טעמא בפעם הראשונה לא הסכים על פתיחת הישיבה, ענה לו הגאון ואמר, הנה בפעם הראשונה ראיתי שלכך בוער כאש והיית נלהב להקים את הישיבה תיכף ומיד בוריוות נפלאה, אז הבנתי שאין זה מצד הקדושה כי כל דבר שבקדושה באה רק על ידי יגיעה והתגברות, ועל כן מנעתי בידך.

אמנם כעת שהתלהבות הלז פג ונתמעט, הנה הזמן מוכשר להקים את הישיבה למען כבוד שמו יתברך.

מצוה הבאה בעמל' ויגיעה - סימן שהוא מצד הקדושה

מדין הדברי יואל מסאטמאר זי"ע היה מרגלא בפמיה לספר: מעשה שהיה אצל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם אחת הגיע אל בית מדרשו יהודי שקביץ מעות, ונגש אל הבארדיטשובער, והראה לו המלצה מהרה"ק רבי משה לייב סאסובער זי"ע, שכתב עליו שהוא צריך לסכום גדול, והיות והרה"ק מסאסוב זי"ע היה אז מפורסם לגדול הדור, וכידוע שכל הצדיקים היו מתבטלים אליו, ולכן בראות הבארדיטשובער זי"ע את ההמלצה, יצא מיד בצוותא חדא עם היהודי לקביץ עבורו ולעוזרו בקיבוץ המעות, ואכן היתה הצלחה גדולה, והבארדיטשובער זי"ע נהנה מאד לראות שישראל רחמנים נתבעים ונותנים, והיה שמח על ההצלחה לגיים בקלות סכום כל כך גדול עבור היהודי.

ויהי כאשר חזר הבארדיטשובער זי"ע אל בית מדרשו, מצא איזה יהודי יושב ובוכה, שאלו הרה"ק מה מקום לבכיה זו, ומה סיבת בכיו, ענה לו היהודי

בצער וסיפר לו כי הוא קבל המלצה מהרה"ק רמ"ל סאסובער זי"ע, ומאן דהו גנב זאת ממנו, נענה הבארדיטשובער זי"ע ואמר אם כן הבא נלך יחד לקבץ עבורך.

אך בפעם הזאת לא האירה להם ההצלחה פנים כל כך כמו בפעם הראשון, וקיבוץ הכסף לא הלך כל כך בקלות כבראשונה.

או אז נענה הבארדיטשובער רב ואמר ליהודי עתה נתוודע לי ברור שאכן אתה זה שקבלת את המלצה, ואכן מצוה נשגבה לתמוך דווקא כך, וההוכחה לכך כי ליהודי הראשון הלך התרומות בקלות וזהו סימן שאין בו מצוה, ושלכם היה קשה ובצער זו היא הוכחה שמצד היצר טוב הוא, ובאה מצד הקדושה.

